

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON
Valvame, et isikuandmete kasutamisel austatakse eraelu
ning et riigi tegevus oleks läbipaistev

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI JUHEND

ISIKUANDMETE TÖÖTLEMINE SUGUVÕSA UURIMISEKS

Juhend kehtestatakse [Isikuandmete kaitse seaduse](#) § 33 lõike 1 punkti 5 ning [Avaliku teabe seaduse](#) § 45 lõike 4 alusel.

Kinnitatud 2009. aasta 17. novembril.

Muudetud 2013. aasta 25. veebruaril (juhise § 1 lg 2 ning §-d 8 ja 9 viidud vastavusse muutunud seadusandlusega: 2010. a. jõustus [perekonnatoimingute seadus](#), 2012. a. uus [arhiiviseadus](#)).

§ 1. Juhise adressaat

- (1) Juhis on suunatud suguvõsa-uurijatele ning hõlmab uurimistööd nii ütluste kui dokumentide põhjal.
- (2) Juhis on suunatud ka rahvastikuregistri volitatud töötlejale, perekonnaseisuasutustele, Rahvusarhiivile ja kohalike omavalitsuste arhiividele, kes suguvõsa-uurijatele andmeid väljastavad.

§ 2. Selgitatavad õigusnormid

Juhis selgitab suguvõsa-uurimisse (genealoogiasse) puutuvad õigusnorme ([isikuandmete kaitse seadusest](#), [avaliku teabe seadusest](#), [arhiiviseadusest](#)) koosmõjus [Riigikohtu 23.10.2003 otsusega nr 3-3-1-57-03](#) ning Euroopa Liidu [andmekaitse direktiiviga 95/46/EÜ](#).¹

§ 3. Juhis ei hõlma teaduslikke, statistilisi ega ajakirjanduslikke uuringuid

- (1) Juhis käsitleb omaenda suguvõsa uurimist omaenda teadmishimu rahuldamiseks, samuti uurimistulemuste avaldamist.
- (2) Juhis ei hõlma teaduslikul, statistilisel või ajakirjanduslikul eesmärgil tehtavaid ja avaldatavaid uuringuid.

§ 4. Isikuandmete kaitse seadus ei hõlma andmete isiklikul otstarbel töötlemist

- (1) [Isikuandmete kaitse seadus](#) reguleerib isikuandmete töötlemist. Töötlemiseks loetakse andmete kogumist, korrastamist, säilitamist, kasutamist, väljastamist, avaldamist, kustutamist ja muid andmetega tehtavaid toiminguid.
- (2) [Isikuandmete kaitse seadust](#) ei kohaldata, kui isikuandmeid töötleb inimene *isiklikul otstarbel* (§ 2 lg 1 p 1). *Isiklik otstarve* on hinnanguline õiguspõhine. Seaduse mõtte kohaselt ei rakendata [isikuandmete kaitse seadust](#) ka siis, kui isikuandmeid kogutakse ja kasutatakse mitme inimese *isiklikul otstarbel* korraga.²
- (3) Mitme inimese üheaegse isiklikul otstarbel andmetöötlusega võib olla tegemist ka siis, kui suguvõsa-uurimise eesmärgil kogutakse, korrastatakse ja kasutatakse isikuandmeid üksnes

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 95/46/EÜ, 24. oktoobrist 1995, üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta.

² Seda kinnitab ka [Isikuandmete kaitse seaduse seletuskiri](#), vt seletuskirja alapeatüki 3.2 kommentaari paragrahvi 2 kohta.

sugulaste ja hõimlaste ringis.

(4) Kui ei kohaldu [isikuandmete kaitse seadus](#), siis ei kohaldu ka selles seaduses sätestatud nõue küsida andmete töötlemiseks nõusolekuid nendelt, kelle andmeid töödeldakse (§ 10 lg 1). Viisakas on siiski sugulasi-hõimlasi uuringust teavitada, mitte koguda andmeid tagaselja ja asjaosaliste teadmata.

§ 5. Avalikustamisel ja reklaami saatmisel kohaldub isikuandmete kaitse seadus

(1) Rõhutame, et nõusolekut ei ole vaja küsida, kui teiste inimeste kohta kogutakse ja kasutatakse andmeid isiklikul otstarbel sugulaste-hõimlaste suletud ringis. Ei ole oluline, kas andmed on paberil, digitaalsel mäluseadmehel, piiratud juurdepääsuga võrgulehel vm.

(2) Kui aga andmestik tehakse avalikkusele kättesaadavaks – näiteks raamatuna või Internetis või näituseksponaadina – siis ei ole enam tegemist andmete kasutamisega *isiklikuks otstarbeks*. Avalikkusele kättesaadavaks tegemisega kohaldub andmestikule [isikuandmete kaitse seadus](#) koos nõusoleku nõudega.

(3) Meenutame, et avalikustamine võib tuleneda [sundeksemplari seadusest](#). Kui olete sugulastele-hõimlastele väljajagamiseks koostanud trükise rohkem kui 50 eksemplaris või elektroonilise teaviku (nt kompaktplaadi ehk DVD) rohkem kui 25 eksemplaris, siis tuleb osa neist loovutada seaduse alusel raamatukogudele.

(4) Samuti kohaldub [isikuandmete kaitse seadus](#), kui kogutud andmestikku kasutatakse reklaami saatmiseks või muul ärilisel eesmärgil.

§ 6. Kuidas kogutud andmestikku avaldada?

(1) [Isikuandmete kaitse seadus](#) näeb ette, et isikuandmete töötlemine toimub isiku enda nõusolekul, kui seadus ei sätesta teisiti (§ 10 lg 1). Nõusolek peab olema kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis (§ 12 lg 2) – seega võib olla ka näiteks e-kiri või faks. Vaidluse korral lasub nõusoleku tõendamise kohustus suguvõsaurijal või muul andmete töötlejal (§ 12 lg 8).

(2) Kui inimese surmast on möödunud alla 30 aasta, annab nõusoleku tema pärija, abikaasa, alaneja või üleneja sugulane, vend või õde. Avaldamiseks piisab neist ükskõik kelle nõusolekust, kuid igäühel neist on õigus nõusolek tagasi võtta. Isiku puhul, kelle surmast on möödunud üle 30 aasta, ei ole nõusolekut vaja.

(3) Nõusolekut ei ole vaja surnu lihtisikuandmete avaldamiseks: nimi, sugu, sünni- ja surmaaeg, surma fakt (§ 13).

(4) Kui inimene ei ole nõus enda ja oma alaealiste laste andmete avaldamisega, siis võib neid andmeid näidata umbisikustatud kujul. Näiteks kastikestest koosneval sugupuu-pildil näidatakse tühje kastikesi, mitte ei pea kaste üldse ära jätma. Vastasel juhul oleks liigselt riivatud teiste inimeste õigus oma sugulasi ja hõimlasi teada.

§ 7. Riskid isikuandmete avaldamisel

(1) Sugupuu-andmete avalikkusele kättesaadavaks tegemisel tuleb arvestada õiguslike riskidega. Lihtsam risk on kellegi nõue tema andmete avaldamine lõpetada. Raskem risk on kahjuhüvitusnõue.

(2) [Isikuandmete kaitse seadus](#) lubab isikul nõusoleku tagasi võtta ja nõuda oma andmete avaldamise lõpetamist, kui jätkuv avaldamine kahjustab teda ülemääraselt. Avaldamise lõpetamist ei saa nõuda teabekandjate suhtes, mille üle andmete avaldajal puudub kontroll (§ 11 lg 3). Seega avaldatud trükiseid ei pea retušeerima hakkama, nagu sageli ekslikult arvatakse. Küll aga peab sulgema juurdepääsu avalikult kättesaadaval võrgulehel avaldatud isikuandmetele või andmed umbisikustama.

(3) Kui avaldate andmeid, mis selgesti riivavad teise inimese eraelu, tekitavad talle piinlikkust ja probleeme või mida ta võib pidada oma au ja hea nime teotamiseks, siis peate ka tagajärgedega arvestama. Igäühel on õigus pöörduda kohtusse ja nõuda tekitatud varalise ja moraalse kahju

hüvitamist.

§ 8. Rahvastikuregistrist ja arhiivist suguvõsaandmete väljastamine

- (1) [Rahvastikuregistri seaduse](#) alusel võimaldatakse andmetele ligipääs isiku õigustatud huvi korral (§ 71, 72). Seda õigust võib inimene teostada kas isiklikult või oma esindaja kaudu. Seadus lubab inimesel endal kitsendada juurdepääsu enda kohta rahvastikuregistrisse kantud andmetele (§ 77 lg 1).
- (2) [Riigikohtu 23.10.2003 otsuse nr 3-3-1-57-03](#) kohaselt on inimesel õigustatud huvi teada oma päritolu, esivanemaid, sugulasi ja hõimlasi (otsuse p. 22). Seega võib eeldada, et inimesel on õigustatud huvi oma suguvõssa kuuluvate isikute lihtisikuandmete, samuti sugulus- ja hõimlusandmete suhtes.
- (3) See eeldus ei välista erandeid. Juurdepääsuõigust piiratakse, kui see kahjustaks teise isiku õigusi ja vabadusi või ohustaks lapse põlvnemise saladust (lapsendamise ja kunstliku viljastamise korral – vt [isikuandmete kaitse seaduse](#) § 20 lg 1, samuti [kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seaduse](#) §-d 15, 27 ja 28).
- (4) Lisaks on igal inimesel [perekonnaseisutoimingute seaduse](#) kohaselt õigus perekonnaseisuasutuses (valla-, linna- ja maavalitsused, välisesindused, Siseministerium) tutvuda enda, oma alaealiste laste, samuti eestkostetavate perekonnaseisuandmetega (§ 15).

§ 9. Arhiiviasutusest suguvõsaandmete väljastamine. Lihtisikuandmed

- (1) [Rahvusarhiivist](#) ja kohaliku omavalitsuse arhiivist väljastatakse andmeid [avaliku teabe seadusest](#) ja [isikuandmete kaitse seadusest](#) tulenevaid piiranguid arvestades.
- (2) Isikuandmeid väljastab arhiiviasutus isiku nõusolekul. Surnu eest annab nõusoleku pärija, abikaasa, alaneja või üleneja sugulane, vend või õde.
- (3) Nõusolekut ei ole vaja, kui isiku surmast on möödunud 30 aastat või kui suguvõsaurija küsib üksnes surnu lihtisikuandmeid.
- (4) Lihtisikuandmetena käsitleb seadus surnu nime, sugu, sünni- ja surmaaega ja surma fakti.³ Lihtisikuandmetena võib suguvõsaurimisel käsitleda ka surnu seoseid samasse sugupuusse kuuluvate teiste inimestega (lapsivanemaks, lapseks ja abikaasaks olemine), kui ei ole otsest saladuses hoidmise nõuet (näiteks lapsendamissaladuse kaitseks). Teisiti ei oleks inimesel võimalik kasutada Riigikohtu poolt tunnustatud õigust teada oma esivanemaid, sugulasi ja hõimlasi.
- (5) See käsitlus on kooskõlas [andmekaitse direktiiviga 95/46/EÜ](#), mille kohaselt on isikuandmete töötlemine (sh väljastamine) lubatud kolmanda isiku õigustatud huvi tagamiseks, kui sellist huvi ei kaalu üles isiku põhiõiguste ja -vabadustega seotud huvid (art. 7 lit. „f“).

Viljar Peep
Peadirektor

³ Vt [isikuandmete kaitse seaduse](#) § 13 lg 2.